

Wyznaczanie stanów w jednoelektronowych kropkach kwantowych

Marta Wleklińska

16 lipca 2025

1 Wstęp

W poniższym ćwiczeniu rozpatrywana była kropka kwantowa, w której funkcję falową elektronu $\psi(\mathbf{r})$ chcieliśmy przedstawić w postaci kombinacji liniowej o współczynnikach c_i funkcji bazowych $\varphi_i(\mathbf{r})$ (gaussowska)

$$\psi(\mathbf{r}) = \sum_{i=1}^N c_i \varphi_i(\mathbf{r}). \quad (1)$$

Układ był rozpatrywany w dwóch wymiarach, wobec tego funkcje bazowe przyjmowały postać

$$\varphi_k(x, y) = A_x A_y \exp \left[-B_x (x - x_k)^2 - B_y (y - y_k)^2 \right], \quad (2)$$

przy czym A_x, A_y, B_x, B_y są stałymi charakteryzującymi szerokość gaussianów.

Problem sprowadza się do rozwiązania równania Schrödingera

$$\hat{\mathbf{H}}\psi(\mathbf{r}) = E\psi(\mathbf{r}), \quad (3)$$

gdzie hamiltonian składa się z operatora kinetycznego i potencjalnego. Użycie funkcji gaussowskich jako bazy umożliwia obliczenia analityczne dla macierzy Hamiltonianu $\mathbf{H}$ oraz macierzy przekrywania $\mathbf{S}$:

$$S_{ij} = \int_{\mathbb{R}} \varphi_i(\mathbf{r}) \varphi_j(\mathbf{r}) d\mathbf{r}. \quad (4)$$

2 Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia było zapoznanie się z metodą Galerkina. Symulowana była jednoelektronowa kropka kwantowa oraz jej charakterystyka.

3 Wyniki

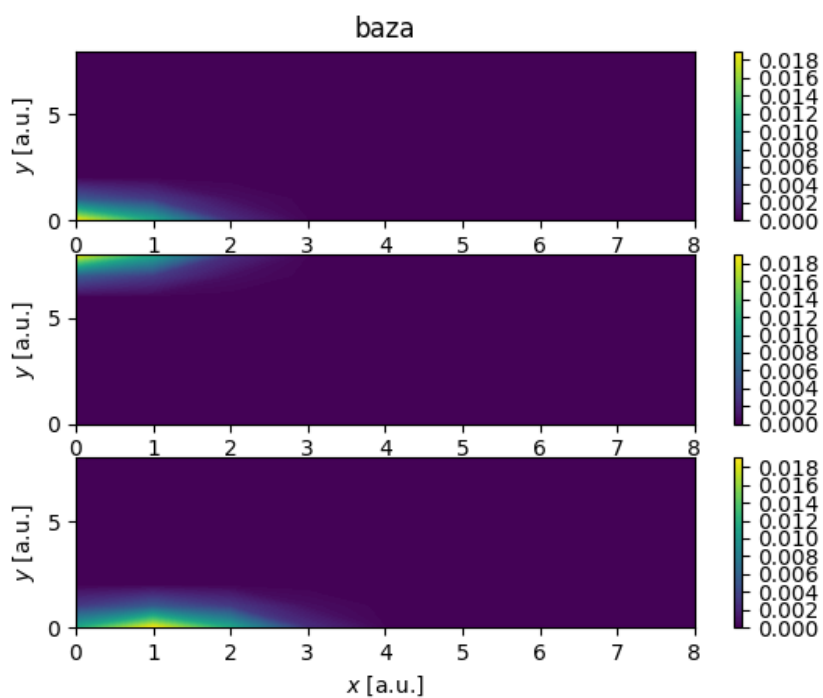
3.1 Część 1: Definicja systemu i funkcji bazowych

W tej części zdefiniowano system i funkcje bazowe. W celu weryfikacji graficznie przedstawiono funkcje bazowe w stanach podstawowym, 8 i 9 wzbudzonym, co pokazuje rysunek 1.

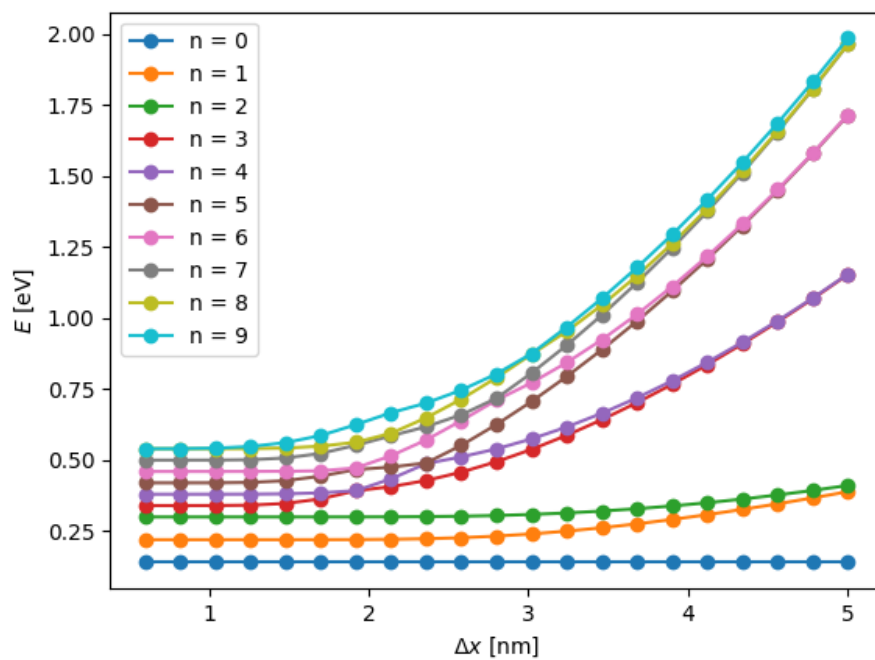
3.2 Część 2: Rowiązywanie problemu własnego

Hamiltonian został wyznaczony analitycznie za pomocą wzorów na całki przekrywania. Problem własny rozwiązano numerycznie za pomocą biblioteki `scipy`. Parametry `omega_x`, `omega_y`, które charakteryzują potencjał kroki kwantowej w dwóch wymiarach na ten moment był dowolnie. Wyniki przedstawiono na rysunku 2.

Wyraźnie widać tu, że energia dla kolejnych stanów wzbudzonych jest wyższa od poprzedniego. Zwiększanie `dx` powodowało, że różnice między energiami kolejnych stanów była coraz większa.

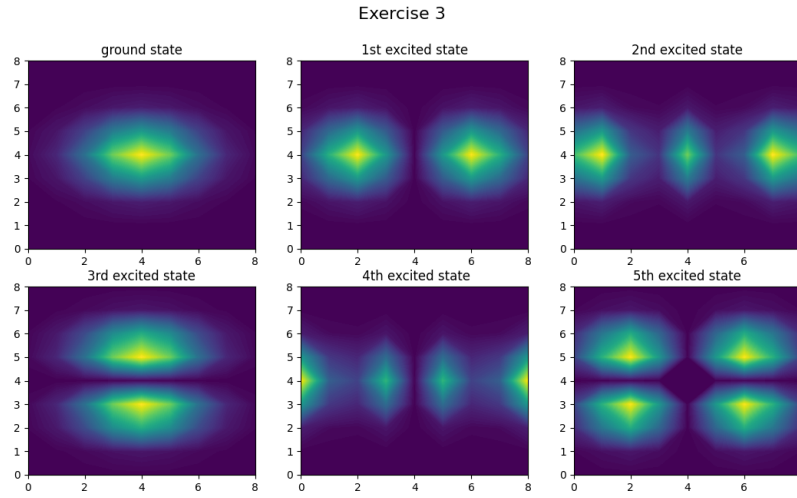
Rysunek 1: Funkcje bazowe dla $k = 0, 8, 9$

Rysunek 2: Zależność energii kolejnych stanów wzbudzonych dla różnych wartości Δx

3.3 Część 3: Rozkłady prawdopodobieństwa

Kolejna część obejmowała przedstawienie rozkładu prawdopodobieństwa dla wyznaczonej funkcji falowej najniższych stanów. Przy stałych wartościach $\omega_x = 0.08$ / Energy_hartree, $\omega_y = 0.2$ / Energy_hartree wypłotowane zostały mapy ukazane na rysunku 2. Zauważmy, że pierwsze trzy stany są wzbudzone oraz piąty tylko w kierunku

Rysunek 3: Kolejne stany własne kropki w bazie gaussowskiej przy stałych wartościach ω_x , ω_y

x , a 4 i 6 - wykazują również w kierunku y .

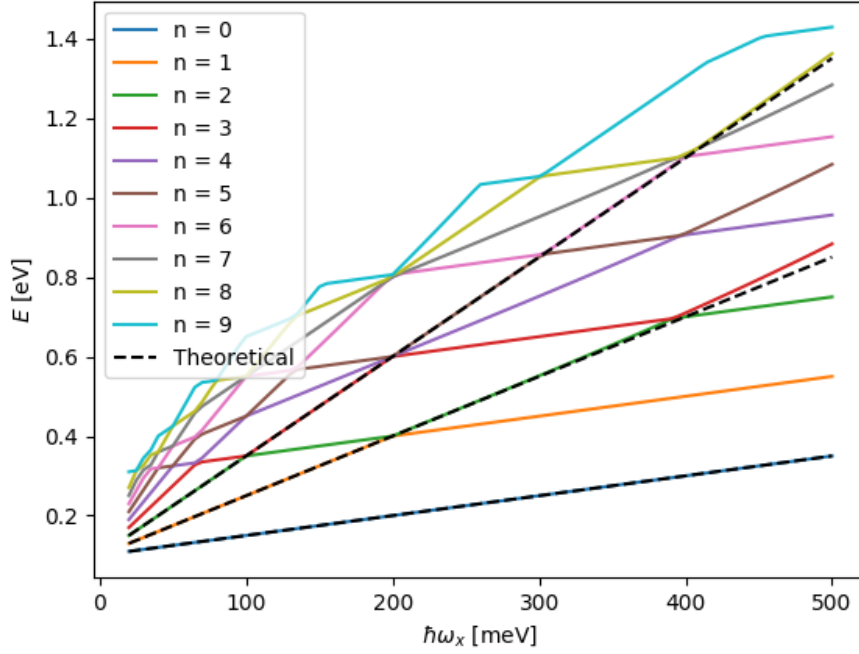
3.4 Część 4: Energia

Kolejnym punktem było wyznaczenie zależności energii od $\hbar \omega_x$ przy stałej wartości $\omega_y = 200$. Dodatkowo, wyniki dla kolejnych stanów można było porównać z teoretycznymi wynikami wynikającymi z energii własnych uzyskanych z równania Schrödingera dla potencjału oscylatora harmonicznego

$$E_n = \left(n + \frac{1}{2}\right) \hbar \omega. \quad (5)$$

Wyniki oraz porównanie zostało przedstawione na rysunku 4. Dla oscylatora harmonicznego oczekujemy liniowej zależności energii od ω . Wyniki numeryczne pokazują, że dla niższych stanów taka zależność jest zachowana, ale dla wyższych stanów pojawiają się odchylenia, co może wynikać z efektów numerycznych lub przybliżenia bazowego.

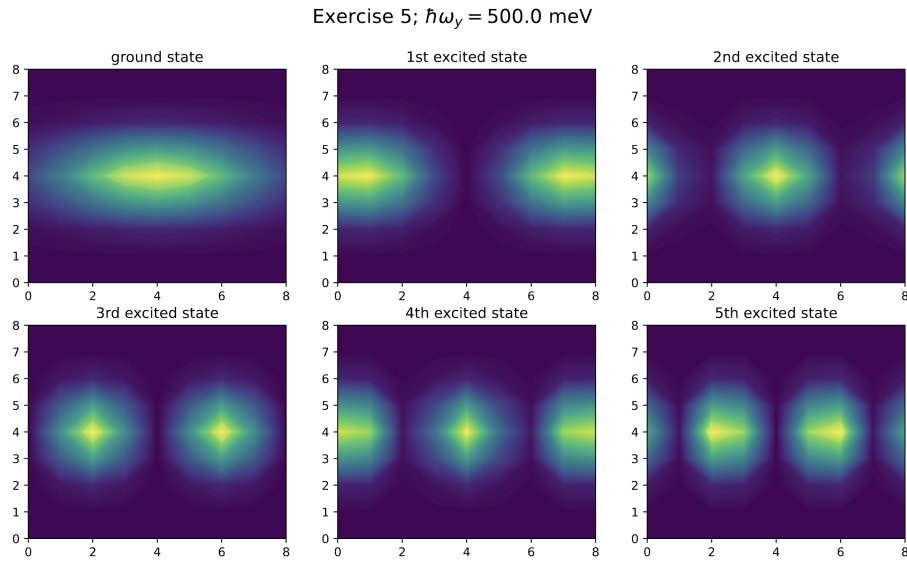
Exercise 4

Rysunek 4: Porównanie zależności energii E od $\hbar\omega_x$ przy stałej wartości ω_y . Porównanie dotyczy kolejnych stanów wzbudzonych uzyskanych numerycznie oraz wartości teoretycznej podanej wzorem (5)

3.5 Część 5: Porównanie z eksperymentem

Ostatnia część polegała na odpowiednim dobraniu parametru ω_y tak, aby zgadzały się z wynikami eksperymentalnymi [1]. Głównym kryterium było dobranie go tak, aby wzbudzenia występowały jedynie w x . Przyjęto wartość $\omega_y = 0.5 / \text{Energy\_hartree}$, a rozkłady zostały przedstawione na rysunku 5. Jak wspomniano, wzbudzenia występują dla

Rysunek 5: Kolejne stany kropki kwantowej przy $\omega_y = (0.5 / \text{Energy\_hartree})$ dobranym tak, aby wzbudzenia występowały tylko dla osi x . Wartość $\omega_x = (0.08 / \text{Energy\_hartree})$ jest stała

tych parametrów jedynie w kierunku x .

4 Podsumowanie

Ćwiczenie polegało na symulacji jednoelektronowej kropki kwantowej w dwóch wymiarach za pomocą metody Galerkina. Analizowane były charakterystyki systemu, w tym funkcje bazowe metody, rozkłady prawdopodobieństwa kolejnych stanów, wzbudzenia w kierunkach x i y oraz zależność energii od ω_x - parametru charakteryzującego potencjał kropki w odpowiednim kierunku.

Literatura

- [1] K. Teichmann, M. Wenderoth, H. Prüser, K. Pierz, Hans W. Schumacher, and R. G. Ulbrich. Harmonic oscillator wave functions of a self-assembled inas quantum dot measured by scanning tunneling microscopy. *Nano Letters*, 13(8):3571–3575, 2013.